

YURII DEMYANENKO
Mykolaiv

**OFFICERS OF THE 58-TH PRAGSKIY INFANTRY REGIMENT –
THE PARTICIPANTS OF THE RUSSIAN-JAPANESE WAR IN 1904–1905 A.D.
(PART I: A - K)**

Facts from biographies of infantry officers, other military-men of this regiment, members of their families and relatives are announced at first. Peculiarities of diplomatic relations between Imperial Russia, Japan, the UK, the USA are described and illustrated. Circumstances of war battles near Mukden in January–March 1905 are reconstructed. Facts about Japanese military tactical innovations in action are given. Some reasons of Japanese victory in Mukden operation are explained. Certain information about Russian losses is given. Information from State Archives about their personal activity in the XIX–XX cc. are published at first, including years of graduation from military educational establishments. Dates of birth, wedding, death, and episodes of military service, dates of killing in action, dates of retirement are mentioned.

Key words: officer, Russian, Japanese, biography, militaryman, war service, award, death.

ЮРІЙ ДЕМ'ЯНЕНКО
м. Миколаїв

**ОФИЦЕРИ 58-ГО ПІХОТНОГО ПРАЗЬКОГО ПОЛКУ –
УЧАСНИКИ РОСІЙСЬКО-ЯПОНСЬКОЇ ВІЙНИ 1904–1905 рр.
(ЧАСТИНА I: А – К)**

Вперше надані нові факти із біографій офіцерів цього піхотного полку, їх бойових побратимів, членів їх родини і родичів. Розглянуті та проілюстровані особливості дипломатичних взаємовідносин між Росією, Японією, Британією, США. Реконструйовані обставини боїв під Мукденом в січні–березні 1905 р. Подані факти використання японцями військових тактичних іновацій. З'ясовані і пояснені деякі причини успіху японських військ у Мукденській операції. Наведена певна інформація про втрати російської армії. Вперше подана інформація про персональну діяльність цих офіцерів у 19–20 ст., включаючи роки випуску із учбових закладів, Повідомлені дані про народження, одруження, смерть, військову службу, дати загибелі в бою, відставку.

Ключеві слова: офіцер, росіянин, японець, біографія, військова гімназія, військова служба, нагорода, орден, смерть.

Стаття надійшла до редколегії 25.05.2016

УДК 94 327(510+73)

ОЛЕГ ІВАНОВ
м. Миколаїв

**МАО ЦЗЕДУН: ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ КИТАЮ
(ДО «РЕВОЛЮЦІЇ» 1966–1976 рр.)**

Автор, використовуючи дослідження переважно китайських, російських, американських науковців, характеризує питання культури і мистецтва Китаю в діяльності Мао Цзедуну на початку 1940-х середини 1960-х рр.

Ключові слова: Китай, Мао Цзедун, культура, мистецтво, політика.

Мета статті – дослідити й проаналізувати діяльність Мао Цзедуну щодо розвитку культури і мистецтва Китаю в означений період.

Достатньої уваги яньаньському періоду життя Мао Цзедуну заслуговують щоденники військового кореспондента ТАРС і особливого

працівника Комінтерну при керівництві ЦК КПК Петра Парфеновича Владімірова, відомі під назвою «Особливий район Китаю. 1942–1945 рр.».

15 травня 1942 року Владіміров пише: «Вже в цьому місяці Мао Цзе-дун декілька

разів виступав на різних нарадах з питань літератури і мистецтва» [1, 21]. 1 червня він знову згадує «травневі промови», а вже 10 липня 1942 р. П. Владіміров, датуючи терміни промови Мао з 2 травня (вступне слово) до 23 травня («заключне слово»), й характеризуючи її як «політичну доповідь» наступним чином перекладає з китайської мови слова Мао Цзедун: «... Ми заохочуємо революційних діячів літератури та мистецтва до активного зближення з робітниками, селянами і солдатами, надаючи їм повну можливість йти у маси, повну можливість створювати суто революційну літературу та мистецтво» [2, 54–55].

При цьому представник СРСР особливо підкреслює два моменти: по-перше, будь-який виступ Мао з проблем мистецтва і культури зводився виключно до політичних проблем або держави в цілому, або з «упорядкування» стилю партійної роботи КПК; по-друге, власні якісні характеристики Мао Цзедун у знанні літератури, іноземних мов, історії, філософії... Наприклад, 17 лютого 1943 р. у своєму щоденнику Владіміров стверджує: «Мао Цзе-дун не володіє іноземними мовами. Начитаний давньою китайською літературою, знанням якої не проти похизуватися. Мао Цзе-дун упевнений, що він талановитий історик, поет і письменник» [3, 131] (див. Додаток А).

Автор статті не ставив за мету проілюструвати «досягнення» Мао в історичній науці, поезії, літературі, проте згоден з думкою американських вчених, які, займаючись біографією китайського лідера, переконані, що саме «схематизм притаманний філософським творам Мао наприкінці 1930-х років, коли він аналізував головні проблеми внутрішньої та зовнішньої ситуації в Китаї протягом китайсько-японської війни (почалася 26 липня 1937 р. – О. С.). Для Мао, теорія – це правда., але абсолютно не значить, що практика повинна автоматично витікати з теорії...» [4, р. 79].

У щоденникових записах від 23 вересня 1943 р. П. Владіміров знову повертається до характеристики культурно-мистецьких здібностей Мао: «Мао Цзе-дун знає давню китайську літературу... По-справжньому він не знайомий з західною філософією та вульгарно

уявляє марксизм. Ніхто з нас не бачив у нього перекладів Шекспіра, Стендала, Чехова, Бальзака, Толстого...

Мао Цзе-дун поблажливо ставиться до всього некитайського. Для нього своє, національне, – безумовна верхівка світової культури...» [5, 205].

Надзвичайно важливими для розуміння підходів Мао до культури й мистецтва «яньаньського періоду» 1942–1945 років є записи радянського представника від 26 березня і 29 квітня 1944 року. Саме в них ми вперше стикаємося з поняттям «чженфин» («марксизм реальності» Мао Цзедун – О. С.), яке, за словами П. П. Владімірова, Мао проголосив у 1942-ому році). 26 березня 1944 р. П. Владіміров записав: «Про культуру високу, багатогранну, морально чисту в Яньані навіть не говорять: не зрозуміють й не сприймуть серйозно. Хоча саме Мао Цзе-дун почав чженфин з «аналізу пролетарського мистецтва». Зневага до культурної спадщини світового минулого, до всієї суми філософських знань приводить до зубожіння знань, зневазі та примітивності учбового процесу (заняття у так званих вищих навчальних закладах Яньані проводяться від сили 5–6 годин на тиждень). Виступами про пролетарську культуру голова ЦК КПК проголосив чженфин. Відтепер мистецтво посаджене на ланцюг чженфинських ідей. Це стало нормою політичного життя» [6, 274–276].

У запису 29 квітня 1944 р. читаємо: «Для китайського мистецтва... величезну роль зіграло повалення монархії у 1911 році, «рух 4-го травня» 1919 року та інші революційні події. Не тільки в Китаї, але й за його межами стали відомі імена Лу Сіня, Не Ера, Чжан Тянь-ї, Емі Сяо, Мао Дуня. А скільки ж нових авторів! Дін Лін, Є Шен-тао, Тянь Хань, Ба Цзінь, Лао Ше, Яо Пен-ци...

Із розмов з Мао Цзе-дуном я виніс тверде переконання, що він не знає нової, молодшої літератури. Виключення, можливо, складають твори Лу Сіня» [7, 285–286].

Цікавим є той факт, що вищезгаданий Мао Дунь у 1941 році надіслав листа до Союзу радянських письменників (був надрукований в журналі «Інтернаціональна література», № 5), в якому підкреслив наступне: «Китайські

письменники з величезною повагою ставляться до вашого дорогоцінного досвіду та блискучим літературним творам. Співдружність обох великих країн приносить Китаю величезну користь» [8, 134].

Заради об'єктивності необхідно наголосити, що фактично до 1956 року, коли в окремих виступах Мао пролунало про «перегляд відносин» щодо Радянського Союзу, ставлення китайського керівництва до СРСР було виключно шанованим, поважним і люб'язним. Наприклад, у телеграмі Мао Цзедуну до Й. Сталіна від 13 січня 1949 р. читаємо: «Уряд СРСР завжди бажав, а також бажає бачити мирний, демократичний та єдиний Китай. Тільки СРСР має вкрай високий авторитет серед народу Китаю» [9, 385].

В своїй праці «Про диктатуру народної демократії» (1949 рік) Мао Цзедун пише: «Якщо б не існувало Радянського Союзу.., якщо б в Європі не з'явилися країни нової демократії... Ми змогли б одержати перемогу?.. Безумовно, – ні» [10, 372].

Виступаючи в Москві 16 грудня 1949 р. він особливо підкреслив, що «майже 30 років радянський народ і Радянський уряд неодноразово здійснювали допомогу справі звільнення китайського народу» [11, 375].

Повертаючись до культурно-мистецьких поглядів Мао «яньаньського періоду» варто наголосити, що в «останнє» про літературні нахили Мао Цзедун П. П. Владіміров згадає 26 лютого 1945 р. : «Він цитував Конфуція, давніх авторів і поетів, наводив рядки власних творів...» [12, 463].

Пройде достатньо небагато часу й у Мао Цзедуну знову з'явиться «яньаньське дихання» (чженфин), яке в першу чергу торкнеться діячів культури та мистецтва (промова 20 січня 1956 р. з питання про інтелігенцію; «Бесіда з діячами музики» 24 серпня 1956 р. ...).

У цьому плані достатньо показовим був рух «Сто квітів», кампанія якого (після відомих подій 1956 р. в Угорщині) тривала майже рік – з травня 1956 року (гасло «нехай розквітають всі квіти, нехай суперничають всі вчені» проголосив зав. відділом агітації та пропаганди ЦК КПК Лу Дін-і, який, в свою чергу, послався на виступ Мао Цзедуну на Верховній державній нараді, що не був надрукований)

до липня 1957 року (виступ Мао в Ціндао перед секретарями партійних комітетів провінцій і міст; надав характеристику «ліберальному» курсу «ста квітів»).

Виступаючи 27 лютого 1957 р. Мао закликав до єдності та послабленню репресій. Його фраза «Нехай сто квітів квітнуть поряд, нехай сто вчень і шкіл шукають істину» пролунала багатообіцяючи для представників китайської інтелігенції. «...До питання про правду і неправду в науці та мистецтві необхідно підходити обережно, заохочувати свободну дискусію й не робити поспішних заключень», – сказав Мао Цзедун [13, 144].

Інтелігенція, в тому числі й більшість студентства, підтримали заклик Мао відкрито висловлювати свою думку й критикувати все, що заслуговує на критику, включаючи Мао Цзедуну та компартію. В Пекінському університеті, наприклад, студенти написали величезні плакати з критичними гаслами і розмістили їх на «Стіні демократії».

Дуже скоро голова КНР отямився й пішов на перегляд своїх же поглядів. Рух «Сто квітів» було скасовано: 300 тисяч представників інтелігенції були відправлені у «табори праці», на роботу в сільську місцевість; окремих провідних вчених було страчено. До речі, коли Мао на 3-му пленумі ЦК КПК 8-го скликання (жовтень 1957 р.) поставив на голосування питання про заборону руху «Сто квітів» всі, крім одного, проголосували «за». «Проти» проголосував Ден Сяопін, який з часом очолить Китай [14, 143].

Політика «великого стрибка» (лютий 1958 р. – серпень 1959 р., рішення VIII пленуму ЦК КПК про реабілітацію репресованих прихильників цього процесу) й обрання у серпні-вересні 1962 р. (робоча нарада ЦК КПК у Бейдайхе та X пленум ЦК) [15, 90–91] курсу на «культурну революцію», дещо відволікли Мао Цзедуну від «культурно-мистецьких перетворень» Китаю. Масла у вогонь «підлив» історик У Хань, який написав низку статей і п'єсу про чиновника династії Мін, що критикував свого імператора. У липні 1964 р. з'являється і розповсюджується «вказівка» Мао про необхідність «революціонізації» творчих союзів інтелігенції, тому що «їх працівники можуть переродитися на ревізіоністів...» На політичній

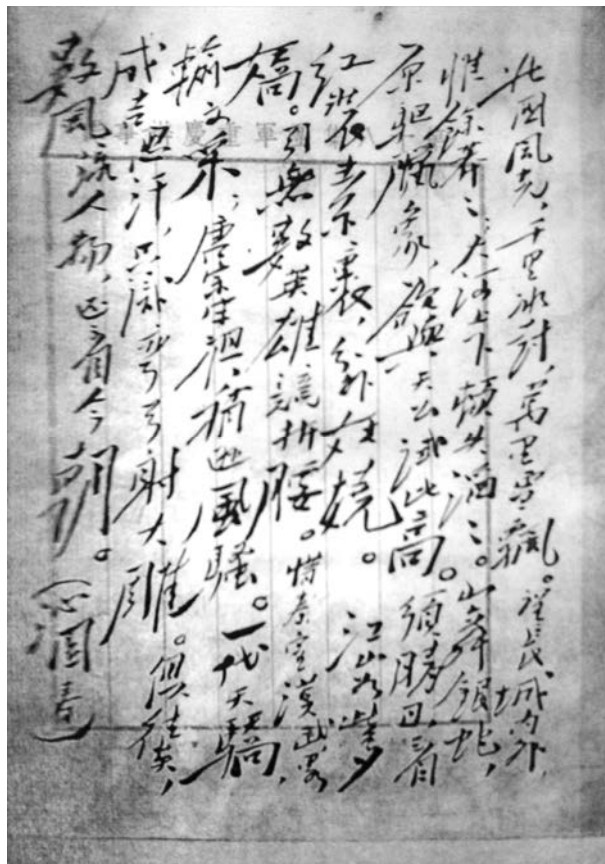
арені Китаю з'являється Цзян Цін, «червона імператриця», яка активно береться за «реформування» китайського класичного театру, опери – лише у 1964 році відбулися Всекитайські огляди вистав музичної драми та пекінської опери (третя дружина Мао, побралися у 1938 р.; після смерті Мао у 1981 р. була засуджена до страти; у 1983 р. отримала пожиттєве засудження) [16, 182, 233] (див. Додаток Б).

Мао Цзедун, на жаль, по-своєму витончено сприймав й культурно-мистецький розвиток країни, й її історичне минуле. Наслідки «культурної революції» 1966-1976 років повністю підтвердили як нахили, так і дії Мао Цзедуну.

Список використаних джерел

1. Владимир П. П. Особый район Китая. 1942–1945 гг. / П. П. Владимир. — М. : Изд-во Агентства печати Новости, 1974. — 656 с.
2. Там само.
3. Там само.
4. Communist China. Revolutionary reconstruction and International confrontation 1949-1966. Edited by Franz Sehurmann and Orville Schell. — New York : Penguin books, 1977. — 647 p.
5. Владимир П. П. Особый район Китая. 1942–1945 гг. / П. П. Владимир. — М. : Изд-во Агентства печати Новости, 1974. — 656 с.
6. Там само.
7. Там само.
8. Бородин Б. А. Помощь СССР китайскому народу в антияпонской войне 1937-1941 гг. / Б. А. Бородин. — М. : Мысль, 1965. — 200 с.
9. Тихвинский С. Л. Век стремительных перемен / С. Л. Тихвинский. — М. : Наука, 2005. — 541 с.
10. Симоновская Л. В. Очерки истории Китая. Пособие для учителей / Л. В. Симоновская, Г. Б. Эренбург, М. Ф. Юрьев. — М. : Гос. учебн.-педаг. изд-во Минпроса РСФСР, 1956. — 424 с.
11. Складовский М. И. Знакомство с Китаем и китайцами / М. И. Сладковский. — М. : Мысль, 1984. — 381 с.
12. Владимир П. П. Особый район Китая. 1942–1945 гг. / П. П. Владимир. — М. : Изд-во агентства печати Новости, 1974. — 656 с.
13. Бурлацкий Ф. М. Мао Цзедун «Наш коронный номер — это война, диктатура» / Ф. М. Бурлацкий. — М. : Международные отношения, 1976. — 392 с.
14. Уиткомб В. Современный Китай / Ванесса Лайд Уиткомб, Майкл Бенсон ; пер. с англ. И. В. Павловский. — М. : АТС : Астрель, 2006. — 318 с.
15. КНР: Краткий исторический очерк (1949–1979 гг.). — М. : Политиздат, 1980. — 206 с.
16. Китай: история в лицах и событиях / под общ. ред. С. Л. Тихвинского. — М. : Политиздат, 1991. — 254 с.

ДОДАТОК А

Рукопис Мао Цзедуну з віршами на мотив «Ціньюаньчунь» – «Сніг»

Фото Мао Цзедунa і Цзян Цін, яке вони подарували П.П. Владімірову (Сун Піну)
14 листопада 1945 р.

OLEH IVANOV
Mykolaiv

**MAO ZEDONG:
POLITICAL PROBLEMS OF CULTURAL CHINA
(BEFORE «REVOLUTION» 1966–1976 YEARS)**

An author, drawing on research of the mainly Chinese, Russian, American research workers, characterizes the question of culture and art of China in activity of Mao Czeduna at the beginning of 1940th middles of 1960th.

Key words: China, Mao Czedun, culture, art, policy.

ОЛЕГ ИВАНОВ
г. Николаев

**MAO ЦЗЭДУН:
ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ КУЛЬТУРНОГО РАЗВИТИЯ КИТАЯ
(ДО «РЕВОЛЮЦИИ» 1966–1976 гг.)**

Автор, используя исследования преимущественно китайских, российских, американских ученых, характеризует вопросы культуры и искусства Китая в деятельности Мао Цзэдуна в начале 1940-х середине 1960-х гг.

Ключевые слова: Китай, Мао Цзэдун, культура, искусство, политика.

Стаття надійшла до редколегії 20.04.2016